

การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
เพื่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน
Management of Phrapariyattidhamma Schools, General Education
Division for Create Desirable Features for Learners

พระครูสุทธิธรรมรัตน์ (จ๋านงค์ ทนต์จิตโต)
Phrakhrusutitumrud (Jumnong thantajetto)^๑
อำนวยการ เดชชัยศรี Amnuay Detchaisri^๒

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการรายงานผลการศึกษาคณะผู้นิพนธ์ เรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ๒) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน ๓) เพื่อกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมทุกด้านมีความคิดเห็นเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน ได้แก่ ส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร เสริมสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี ส่งเสริมให้อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน ซึ่งมีการบริหาร ๔ ด้าน โดยเพิ่มเติมการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัย สร้างความศรัทธาของประชาชน ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานทั้งความรู้ด้านปริยัติสามัญ และทักษะวิชาชีพ

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน

^๑ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Buddhist Educational Administration, Educational Administration, Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

^๒ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา Faculty of Educational Administration, Faculty of Education Bansomdejchaopaya Rajabhat, Thailand

Abstract

This article is a report of the study of the dissertation on "The management of Buddhist Scripture School. Department of General Education for Creating Desirable Characteristics for Learners", with the following objectives: 1) to study educational administration to promote the development of learners' characteristics in secondary education; Development of Desirable Characteristics for Students in Buddhist Scripture School. By combining research methods. Both quantitative and qualitative. The tool used is a questionnaire. And the interviews, the results of the study found that the administration of educational institutions to promote the development of learners' characteristics in secondary education Overall, the opinions were at a high level. Desirable features for students include: Promoting the nutrition and health of the novice. Strengthen the ability to learn in general education and good heiress. Encourage the conservation and inheritance of local cultures and wisdom. Desirable Character Development Process for Learners Which has four areas of management by further promoting nutrition and hygiene. Build up the faith of the people. To have basic knowledge and skills, both ordinary knowledge and knowledge. And professional skills.

Keywords : Management , Scripture School Department,
Create Desirable Features

๑. บทนำ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบัน พระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ และจัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบ โรงเรียนของรัฐ และเอกชนทั่วไป ซึ่งคณะสงฆ์โดยพระมหาเถระสมาคมได้ออกประกาศมหาเถระสมาคมว่าด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการในการ บริหาร คณะกรรมการนี้ทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลการจัดการบริหารจัดการ ดังนั้นโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ซึ่งเป็นโรงเรียนของคณะสงฆ์โดยพระมหาเถระสมาคมได้ให้การ สนับสนุนงบประมาณ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ^๓

คำกล่าวข้างต้นชี้ให้เห็นว่าการศึกษาสงฆ์เป็นการพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ความสามารถในการรักษาพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯ ให้มีการปรับปรุงการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์เข้าสู่ระบบ โรงเรียนเป็นครั้งแรก และในระยะต่อมาได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของสงฆ์อีก หลายฉบับยังผลให้การศึกษามีสถิติการศึกษามีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจนเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ การศึกษาพระปริยัติธรรมจำแนกเป็น ๔ ประเภท คือ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (ระดับมัธยมศึกษา-อุดมศึกษา) การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม (ระดับประถมศึกษา) การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา (ระดับ มัธยมศึกษา) และการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ (ระดับอุดมศึกษา)^๔ ประเทศทั้งหลายมีการ ปฏิรูประบบต่างๆ ของตนเอง โดยยึดเอาแนวคิดระบบการเมืองการปกครอง รวมถึงระบบ การศึกษาของประเทศทางยุโรปตะวันตกเป็นสำคัญ^๕

สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษาในรูปแบบหนึ่ง ของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ปัจจุบันนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้นฉบับแรก และมีการแก้ไขในโอกาส ต่อมา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้มีการเปิดโอกาสให้สิทธิในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานแก่สถาบันต่างๆ ตามความในมาตรา ๑๒ นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ “สถาบันศาสนา”

^๓ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, แผนยุทธศาสตร์ การจัดการ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. ๒๕๕๘ - พ.ศ. ๒๕๖๒), หน้า ๙.

^๔ กรมการศาสนา, คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

^๕ ประเวศ วะสี, การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: สดศรี สฤทธิวงศ์, ๒๕๔๖).

สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงการปฏิบัติการศึกษา^๖

การจัดการศึกษาในรูปแบบดังกล่าวเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน บางส่วนเป็นชนกลุ่มน้อย บางส่วนเป็นเด็กกำพร้าขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู และบางส่วนเป็นเด็กที่มีปัญหาทางสังคม ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และด้วยความเชื่อมั่นว่าพระภิกษุจะช่วยเหลือบรรพบุรุษของตนได้ ผู้ปกครองจึงนำบุตรหลานมาบรรพชาให้เป็นสามเณรเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ทั้งในด้านของผู้เรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันมาก สามเณรส่วนหนึ่งยังประสบปัญหาโภชนาการ และสุขภาพอนามัย สามเณรบางรูปยังมีปัญหาในการอ่านเขียนภาษาไทย ในด้านที่ตั้ง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะตั้งอยู่ในวัดซึ่งอยู่ในชุมชนขนาดเล็ก โรงเรียนเหล่านี้มักจะได้รับสามเณรจากวัดที่อยู่ใกล้เคียงมาเรียนด้วย ดังนั้นทั้งชุมชนและวัดจึงไม่สามารถจัดภัตตาหารถวายสามเณรได้เพียงพอ และไม่สามารถให้การอุดหนุนโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ด้วยข้อจำกัดทางงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่สามารถดำเนินการดูแลผู้เรียนและจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้เมื่อสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงทราบถึงสภาพปัญหาต่างๆ ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงมีพระราชดำริในการดำเนินงานพัฒนาร่วมกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๔๗^๗

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคมมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ ตลอดการทรงงานมากกว่า ๓๐ ปี ทรงเน้นการพัฒนาที่มีเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้การศึกษาเป็นหลักในการพัฒนาและในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ จะต้องพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในทุกๆ ด้านไปพร้อมๆ กันอย่างสมดุล นั่นคือ เป็นคนที่มีความรอบรู้วิชาการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการศึกษาเรียนรู้ต่อไป มีศีลธรรมจรรยาที่ดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มีสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม มีความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน และเห็นคุณค่าของการทำงาน และมีสุขภาพแข็งแรง เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และเป็นคนมีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ

^๖ มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔, ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓.

^๗ สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: รายงาน, ๒๕๕๔) หน้า ๑๑.

การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประสบปัญหาหลายประการ คือ ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ไม่มีการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัย สั่งการ และการติดตามประเมินผล ครูสอนพระปริยัติธรรมขาดทักษะในการสอน การผลิตและการใช้สื่อในด้านการบริหารงานธุรการและการเงินไม่มีระบบทำให้เกิดความล่าช้า ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเท่าที่ควร ทั้งบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ โรงเรียนมีงบประมาณน้อย งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน หลักสูตรไม่มีการพัฒนา ไม่มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน การวัดประเมินผลมีน้อยมาก รวมทั้งด้านคุณภาพและสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา อันเป็นผลของการไม่เอาใจใส่อย่างจริงจังจากรัฐและคณะสงฆ์ และที่สำคัญที่สุดที่เห็นว่าเป็นที่มาของปัญหาทั้งหลายคือ การขาดแคลนบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดการศึกษา รูปแบบในการดำเนินงาน การร่วมสัมมนา การประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิด จุดมุ่งหมายเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และได้รับทราบถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและร่วมกันสนับสนุนและแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาทำให้กิจกรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ การรายงานด้วยเอกสารการติดตามงานที่โรงเรียน^๖

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาในรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยที่สนใจบวชเป็นพระภิกษุสามเณร ได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อน้อมนำหลักธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาไปทำประโยชน์แก่ประเทศชาติและส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา

๒.๒ เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒.๓ เพื่อกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓. ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) โดยมีการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งขอบเขตการวิจัย ดังนี้

^๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒.

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวคิดองค์ประกอบปัจจัยที่มีผลต่อเกณฑ์ของเครือข่ายและทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการเรียนรู้พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชิงบูรณาการ ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และศึกษานำเสนอการบริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เชิงบูรณาการ ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณผสมเชิงคุณภาพ (Mixed Methods Sources) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจริงจากการปฏิบัติภาคสนามโดยการศึกษาจากข้อมูลเอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) การศึกษาเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

๓.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู-พระ และนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ เชิงบูรณาการ ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๒,๙๙๐ คน จากจำนวน ๒๓ โรงเรียน ได้แก่ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๓ โรงเรียน จังหวัดแพร่ จำนวน ๗ โรงเรียน จังหวัดเชียงราย จำนวน ๒ โรงเรียน จังหวัดสิงห์บุรี ๑ โรงเรียน

จำนวนประชากรใช้ตาราง เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕.๐๐ ได้จำนวนที่เป็นประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น ๒,๙๙๐ รูป/คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๔๑ รูป/คน วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sample)^๔ โดยแยกเป็น ๓ กลุ่ม ใช้การสุ่มจับฉลาก เพื่อแจกแบบสอบถามและประโยคคำถามปลายเปิด ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ ผู้บริหารโรงเรียนละ ๒ คน กลุ่มที่ ๒ ครูผู้สอนโรงเรียนละ ๔ คน และกลุ่มที่ ๓ นักเรียนโรงเรียนละ ๕๐ คน

๓.๓ ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยศึกษาโดยกำหนดสถานที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ เชิงบูรณาการ ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งสิ้น ๒๓ โรงเรียน ได้แก่ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๓ โรงเรียน จังหวัดแพร่ จำนวน ๗ โรงเรียน จังหวัดเชียงราย จำนวน ๒ โรงเรียน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน ๑ โรงเรียน

๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาตั้งแต่ เดือนมกราคม ๒๕๕๙ ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ รวมเวลา ๑๔ เดือน

^๔ Krejcie, Robert V. and Morgan, Daryle W., **Determining Sample Size for Research Activities**, Educational and Psychological Measurement, v.30 (1970), pp. 607-610.

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเชิงบูรณาการ ตามพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ขั้นตอนที่ ๓ การสรุปผลการศึกษา

๕. ผลการวิจัย

๕.๑ ผลศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา ได้แก่

ด้านวิชาการ ได้แก่ โรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โรงเรียนใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

ด้านงบประมาณ ได้แก่ โรงเรียนสามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่ฝ่ายได้อย่างเหมาะสม จัดแนะแนวเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการปฏิบัติการตามพระราชดำริพระเทพรัตนราชสุดา

ด้านบริหารบุคคล ได้แก่ โรงเรียนมีอิสระในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โรงเรียนสามารถพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย

ด้านบริหารทั่วไป ได้แก่ มีการจัดการรูปแบบการประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้และแผนพัฒนาการจัดการสัมพันธชุมชน มีการจัดการรูปแบบการประเมินกลุ่มสาระการเรียนรู้และแผนพัฒนาการจัดการสัมพันธชุมชน และการจัดกิจกรรมพัฒนาหลักสูตร โดยผนวกคุณธรรม-จริยธรรมในเนื้อหาสาระของหลักสูตรให้เหมาะกับผู้เรียนในท้องถิ่น

สอดคล้องกับงานวิจัยของ บำรุง สุขพรรณณ์ ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์” ผลการศึกษาพบว่า “โครงสร้างหลักสูตรพระปริยัติธรรมควรกำหนดหลักสูตรให้ชัดเจน โดยกำหนดระยะเวลาการศึกษาแต่ละหลักสูตรให้ชัดเจน เนื้อหาวิชาควรปรับปรุงให้ทันสมัยเอื้ออำนวยต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และควรเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาของหลักสูตรกับสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งใช้เทคโนโลยีมาช่วยสอน การวัดผลควรปรับปรุงให้ได้มาตรฐานสากล ส่วนความต้องการด้านการศึกษาของคณะสงฆ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีความต้องการศึกษาเพื่อต้องการเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าในสมณเพศ และเพื่อความเข้าใจในศาสนธรรมที่ถ่องแท้ ส่วนความต้องการที่จะให้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้ทันสมัยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้

ในทางโลกได้เป็นอย่างดี มีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น และควรมีเทคโนโลยีใหม่ๆ มาช่วยสอน”^{๑๐}

๕.๒ ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้แก่

การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณรด้วยการ ส่งเสริมโภชนาการ จัดกิจกรรมการเรียนสุขบัญญัติ ส่งเสริมการออกกำลังกาย พัฒนาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดีด้วยการจัดหลักสูตร จัดชั้นเรียน จัดครู กิจกรรมการเรียนการสอน

การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น จัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ สร้างเจตคติในงานอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมกิจกรรมลักษณะนิสัยตามอุดมการณ์สหกรณ์ พัฒนาสหกรณ์ในการฝึกทักษะพื้นฐานให้สามเณรและมีโครงการอาหารกลางวัน

กลยุทธ์ในการดำเนินงาน เสริมสร้างศักยภาพให้แก่ครูและบุคลากรในชุมชน จุดมุ่งหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนจุดมุ่งหมายเพื่อให้ชุมชนประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจุดมุ่งหมาย สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวพระราชดำริในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร มีการสนับสนุนการจัดทำแผนปฏิบัติการ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร มากแจ้ง และ สมปอง มากแจ้ง ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์” ผลการศึกษาพบว่า “การบริหารการศึกษาของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แยกส่วนออกจากระบบการบริหารการศึกษาของชาติ ทำให้เกิดปัญหาทั้งด้านการจัดการ งบประมาณ การบริหารหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล คุณภาพการศึกษา คุณภาพของบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้บริหารและครูสอน ตลอดจนสวัสดิการและความมั่นคงในอาชีพ หลักสูตรการศึกษาไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจำแนกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ผู้ต้องการขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้ประสงค์จะเป็นศาสนทายาท และผู้บวชตามประเพณี และในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ หน่วยงานผู้ดูแลควรเตรียมการแก้ภาวะเปื้อน ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษาตามโครงสร้างการศึกษาของชาติ พัฒนาบุคลากรวิชาชีพ สร้างความมั่นคงและสวัสดิการแก่บุคลากร เพื่อกำหนดเป็น

^{๑๐} บำรุง สุขพรรณ, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัย, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า บทคัดย่อ.

อัตราค่าจ้างที่มีประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาแต่ละประเภท วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายต่อหัวของผู้ศึกษาแต่ละประเภท เพื่อกำหนดงบประมาณที่รัฐต้องสนับสนุน”^{๑๑}

๕.๓ กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญศึกษา ได้แก่

ด้านวิชาการ จัดหลักสูตร เนื้อหา วิชาการ จัดการเรียนการสอน กิจกรรม สื่อ การวัดและประเมินผล โดยปลูกฝังผู้เรียนให้มีความซื่อสัตย์โดยอาศัยสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยี เช่น ละครธรรมะ จัดหลักสูตร รายวิชาและกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง จัดหลักสูตรในรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมรวมถึงสื่อและการวัดผลประเมินผลส่งเสริม

ด้านการบริหารงานบุคคล พัฒนา ครู, บุคลากรอย่างไรเพื่อรองรับการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการเข้าค่ายคุณธรรม อบรมสั่งสอนจากพระเถระผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตสอนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน มีสำนึกดีต่อส่วนรวมโดยผู้บริหารและครูปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างส่งเสริมให้มีความรู้และทักษะในการทำงานและทักษะในการเรียนโดยลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

ด้านงบประมาณ จัดสรรงบประมาณอย่างไรแบบใดเพื่อสนองตอบต่อการเตรียมการปฏิบัติ ส่งเสริมบุคลากรให้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมนิสัยให้มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นสนับสนุนกิจกรรมการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อหน้าที่แก่นักเรียน ให้มีสำนึกดีต่อส่วนรวม

ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรจัดสถานที่ สิ่งแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก การบริหารงานด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน พัฒนาความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการสำนึกดีต่อส่วนรวมแก่นักเรียน

สอดคล้องกับงานวิจัย อุบลวรรณ หงส์วิทย์ากร ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมพหุภรณ์ ผลการวิจัย^{๑๒} พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเป็นการจัดการศึกษาที่มีหลักการ แนวคิด คือ การส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยพระราชทานโอกาสทางการศึกษา และ

^{๑๑} สุภภร มากแจ้ง และ สมปอง มากแจ้ง, “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์,(กรมการศาสนา: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

^{๑๒} อุบลวรรณ หงส์วิทย์ากร, “รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม พหุภรณ์, วารสารครุศาสตร์, ปีที่ ๘๐ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ตุลาคม) พ.ศ. ๒๕๕๕), หน้า ๑-๑๓.

พระราชทานการศึกษาที่มีคุณภาพทั้งด้านความรู้วิชาการและทักษะวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผ่านโรงเรียนในโครงการพระราชทานความช่วยเหลือเพื่อให้เด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และยังเป็นการพัฒนา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ให้สามารถเป็นที่พึ่งของชุมชนและเป็นต้นแบบของการพัฒนาให้กับชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้ และคุณธรรม ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ แนวคิดพื้นฐานสำคัญ ๕ ประการ มีหลักการสำคัญ คือ การส่งเสริมให้ครูเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของชุมชนทั้งทางโลกและทางธรรม ๓ วิธีการหลัก ได้แก่ ๑) การส่งเสริมความรู้ความสามารถให้กับผู้บริหารและครูผู้สอนโดยไม่กระทบเวลาทำงาน ๒) การจัดการฝึกอบรมระยะสั้นให้กับครูผู้สอนตามความจำเป็นในแต่ละสาระการเรียนรู้ และ ๓) การจัดโปรแกรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ให้แก่ครูตามความเหมาะสม

๖. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา โดยมีกระบวนการบริหารทั้ง ๔ ด้าน เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน ทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านที่ ๑ การส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยของสามเณร ด้านที่ ๒ การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการเรียนรู้ทางวิชาสามัญศึกษาและการเป็นศาสนทายาทที่ดี ด้านที่ ๓ การเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านที่ ๔ กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพของสามเณรทางการอาชีพ และด้านที่ ๕ กลยุทธ์ในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทั้ง ๘ ด้านอย่างสมบูรณ์เป็นผู้รอบรู้วิชาการเพื่อดำรงชีวิตและศึกษาต่อ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและสำนึกดีต่อส่วนรวม มีความรู้และทักษะในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีต่องาน มีสุขภาพแข็งแรง

๗. ข้อเสนอแนะ

๗.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรท้องถิ่น

๒. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและนักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

๓. ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนให้กับนักเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเชิงประจักษ์เพื่อให้เห็นผลการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

๗.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควรปฏิบัติตามหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของโรงเรียนและชุมชนร่วมกัน

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควรจัดให้มีการประชุมเพื่อการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้มีศักยภาพตามที่เป้าหมายตั้งไว้

๔. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาควรจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียน เพื่อการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย

๗.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. เนื่องจากงานวิจัยในประเด็นการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียน ควรทำวิจัยในประเด็นการบริหารวิชาการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

๒. ควรมีการทำวิจัยในประเด็นการบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อการสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับผู้เรียนเพื่อความเป็นเลิศ

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา. คู่มือการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. แผนยุทธศาสตร์ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ – พ.ศ. ๒๕๖๒.

บำรุง สุขพรรณ. “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”. รายงานการวิจัย. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

ประเวศ วะสี. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร: สดศรี สุขคดีวงศ์, ๒๕๕๖.

พิสมัย แผงนุเคราะห์ และคณะ. “การศึกษาของคณะสงฆ์กับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒”. รายงานการเสวนาทักษะวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด. ๒๕๔๔.

มหาเถรสมาคม. ประกาศมหาเถรสมาคมว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. ๒๕๕๓.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษากับการพัฒนาเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: รายงาน, ๒๕๕๔.

สุภาภร มากแจ้ง และ สมปอง มากแจ้ง. “การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์”.

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์.กรมการศาสนา: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒.

อุบลวรรณ หงส์วิทยากร รูปแบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู ตามแนวพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการ

พระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม พุทธกรณี

วารสารครุศาสตร์ ปีที่ ๘๐ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ตุลาคม), ๒๕๕๕.

Krejcie. Robert V.and Morgan. Daryle W. **Determining Sample Size for Research**

Activities. Educational and Psychological Measurement. v.30, 1970.

